

Alexis de Tocqueville

Vechiul Regim si Revolutia

Editura Nemira 2000

1. “Francezii au facut in 1789 cel mai mare efort la care s-a supus vreodata un popor, pentru a taia, ca sa zicem asa, in doua propriul destin si pentru a separa printr-o prapastie ceea ce ei fusesera pana atunci de ceea ce voiau sa fie de acum incolo.” (p. 11)
2. “Revolutia a avut doua faze distincte: prima e cea de-a lungul careia francezii par a fi vrut sa aboleasca pe de-a intregul trecutul; a doua e cea in care ei se intorc in trecut ca sa ia ceea ce lasasera acolo.” (p. 14)
3. “In afara, Revolutia devine obiectul curiozitatii universale; (...) Principii si ministrii nu va in ea decat una din acele boli periodice care lovesc constitutia oricarui popor si care au drept efect doar deschiderea unor noi orizonturi pentru politica vecinilor sai.” (C I, cap. 1, p. 23)
4. “Una dintre primele actiuni ale Revolutiei franceze au fost atacul impotriva Bisericii (...) Razboiul impotriva religiilor nu era decat un incident al acestei mari revolutii, o trasatura frapanta si totusi fugitiva a fizionomiei sale, un produs trecator al ideilor, al pasiunilor, al faptelor particulare care au precedat-o si pregatit-o, dar nu geniul sau propriu.”(C I, cap.2, p. 27)
5. “(...)filozofia secolului al XVIII –lea este una dintre cauzele principale ale Revolutiei si e adevarat ca aceasta filozofie e profund atee. In ea trebuie insa identificate cu grija doua parti, care sunt deopotriua distincte si separate.; Prima dintre ele contine toate opiniile noi sau innoite referitoare la conditia societatilor si la principiile legilor civile si politice, precum egalitatea naturala a oamenilor, abolirea orcarui privilegiu de casta, de clasa si , in consecinta, de profesie, suveranitatea poporului, omnipotenta puterii sociale, uniformitatea regulilor.” (C I, cap. 2, p. 28)
6. (...) crestinismul a trezit ura inversunata nu atat ca doctrina religioasa cat ca institutie politica; nu atat pentru ca preotii pretindeau sa randuiasca lumea cealalta cat pentru ca ei erau proprietari, seniori, beneficiari ai dismei si administratoti pe pamant.” (CI, cap. 2, p. 28)
7. “Cum revolutia franceza n-a avut drept tel schimbarea unei guvernati vechi, ci abolirea vechii forme de societate, ea a trebuit sa atace toate puterile aflate in functie, dar si sa ruineze toate influentele recunoscute, sa stearga traditiile, sa innoiasca moravurile si obiceiurile si , intr-un fel, sa goleasca mintea omeneasca de toate ideile pe care se intemeiasera pana atunci respectul si supunerea.”(C I, cap.2, p.29-30)
8. (...)Revolutia franceza nu a avut un teritoriu propriu; ea a avut intr-un fel ca rezultat stergerea de pe harta a tuturor vechiilor frontiere (...) ea i-a apropiat sau divizat pe oameni dincolo de legi, traditii, firi sau limba, facand uneorii din compatrioti dusmani si din straini frati; ea a format deasupra tuturor nationalitaiilor particulare, o patrie intelectuala comuna, in care au putut deveni cetateni oamenii tuturor natiunilor.”(C I, cap. 3, p. 31)
9. “Revolutia franceza este o revolutie politica, dar care a operat ca o revolutie religioasa si a capatat intrucatva aspectul unei asemenea revolutii (...) ea s-a raportat la lumea pamanteasca intocmai cum revolutiile religioase se raporteaza la lumea cealalta; ea a luat in seama cetateanul intr-un mod abstract, dincolo de orice societate particulara, la fel cum religiile iau in seama omul in general, independent de tara si de vremuri (...) ea a inspirat prozelitismul si a zamislit propaganda.” (C I, cap. 3, p. 32-33)
10. “(...) in ciuda aparentelor, ea a fost, in mod esential, o revolutie sociala si politica; actionand in cercul institutiilor sociale si politice, ea nu a tins nicidecum sa perpetueze dezordinea acestora, sa o stabilizeze in vreun fel sau sa metodizeze anarhia, ci mai degraba sa sporeasca puterea si drepturile autoritatii publice.” (C I, cap. 5, p. 40)
11. “(...) centralizarea este un produs al Vechiului Regim si, singurul domeniu al organizarii politice a Vechiului Regim care a supravetiuut revolutiei, deoarece a fost singurul care s-a putut acomoda cu noua stare sociala creata de catre acesta.” (C II, cap. 2. p. 55)
12. “Sub Vechiul Regim nu exista oras, targ, sat sau catun oricat de mic, spital, fabrica, manastire sau colegiu care sa fi putut avea o vointa independenta in ceea ce priveste propriile afaceri sau administrarea

- propriilor bunuri; administratia ii tinea deci pe toti francezii sub tutela, o tutela care la nivelul practicii, dar si la cel al cuvintelor, devenise sinonima cu insolenta.” (C II, cap. 3, p. 73)
13. “Nu exista tari in Europa in care tribunalele ordinare sa depinda mai putin de puterea centrala decat in Franta; insa nici tara in care tribunalele exceptionale sa fie atat de prezente. (...) regele nu putea controla aproape deloc soarta judecatorilor; nu putea nici sa ii revoce, nici sa le schimbe locul de jurisdictie si, de cele mai multe ori nici macar sa-i avanseze in grad.” (C II, cap. 4, p. 74)
 14. “(...) centralizarea nu a pierit odata cu revolutia, pentru ca centralizarea reprezenta inceputul si semnul acestei revolutii; atunci cand un popor a distrus in sanul sau aristocratia, el se indreapta in mod firesc catre centralizare.” (C II, cap. 5, p. 82)
 15. “ Parisul insasi era in epoca razboaielor religioase, in comparatie cu restul regatului, la fel de populat pe cat era si 1789. cu toate acestea nu a putut sa faca nimic. Parisul nu este inca decat cel mai mare oras al Frantei. In 1789 el este deja Franta insasi.” (CII, cap. 7, p. 93)
 16. “ Cuvantul *individualism*, pe care noi l-am creat pentru propria folosinta, era necunoscut parintiilor nostri deoarece in vremea lor nu existau cu adevarat indivizi care sa nu apartina unui grup si care sa se poate reprezenta pe ei insasii de unii singuri. Era un fel de individualism colectiv, care pregatea spiritele pentru adevaratul individualism pe care il cunoastem noi.” (C II, cap. 9, p. 116)
 17. “Divizarea claselor sociale reprezinta crima vechii regalitati si a devenit mai tarziu scuza acesteia; pentru ca, atunci cand toti cei care compun partea bogata si luminata a natiunii nu se mai pot intelege si intrajutora in actiunea de guvernare, administratia tarii insasi devine ca si imposibila si se cuvine ca un stapan sa intervina.” (C II, cap. 10, p. 126)
 18. “Burghezia vechiului Regim era mult mai bine pregatita decat cea din zilele noastre sa arate un spirit de independenta (...) imunitatiile de tot soiul care din nefericire separau burghezia de poporul de rand contribuiau la transformarea celei dintai intr-o falsa aristocratie.” (C II, cap. 11, p. 133)
 19. “Ne-am insela amarnic daca am crede ca Vechiul Regim a fost o epoca de servilism si dependenta. Era un timp de mult mai mare libertate decat cel pe care il traim. Insa o libertate neregulata si intermitenta, restransa mereu in limitele claselor, intotdeauna legata de ideea de exceptie si privilegiu, care permitea aproape in aceeasi masura sfidarea legii si a arbitrariului si care nu mergea aproape niciodata pana intr-acolo incat sa ofere tuturor cetatenilor garantiile cele mai naturale si mai generale. Astfel redusa si deformata libertatea era inca fecunda.” (C II, cap. 11, p. 138)
 20. “Franta era de multa vreme tara cu literatura cea mai dezvoltata. Totusi oameni de litere nu au fost niciodata in starea de spirit de care au fost animati pe la mijlocul secolului al XVIII-lea si nici nu au ocupat in societate locul pe care l-au avut atunci.” (C III, cap. 1, p. 157)
 21. “(...) tot spiritul de opozitie politica nascut din defectele guvernarii, neputandu-se manifesta in afacerile publice, se refugiase in literatura si ca scriitorii devenisera veritabili sefi ai marii partide care tindea sa rastoarne toate institutiile sociale si politice ale tarii.” (C III, cap. 2, p. 169)
 22. “Francezii nu se mai limitau la a-si dori ca problemele lor sa fie mai bine rezolvate; incepeau sa isi doreasca sa si le rezolve singuri, si era evident ca marea Revolutie pe care totul o pregatea urma sa aiba loc nu numai cu asentimentul poporului, ci chiar cu participarea lui.” (C III, cap. 3, p. 183)
 23. “Nimic nu este mai superficial decat sa atribui maretia si puterea unui popor numai mecanismului legilor sale; in acest domeniu, mai importanta decat perfectiunea instrumentului este forta motoarelor, cea care creeaza produsul.” (C III, cap. 4, p. 191)
 24. “Printre toate diferentele care exista intre revolutia religioasa din secolul al XVI-lea si Revolutia franceza, exista una care frapeaza: in secolul al XVI-lea cea mai mare parte a oamenilor de vaza s-au implicat in schimbarea religioasa dintr-un calcul ambitios sau din lacomie; dimpotriva, poporul a imbratisat-o din convingere si fara sa astepte niciun profit. In secolul al XVIII-lea clasele luminate au fost animate de credinta dezinteresata si de simpatii generoase iar astea le-a dus la revolutie.”(C III, cap.5, p. 203)
 25. “Nemafiind, deci, sigura pe niciuna dintre partile sale constitutive, natiunea intreaga a putut fi pusa in miscare dintr-o singura lovitura, producand cea mai mare rasturnare si cea mai ingrozitoare confuzie care a existat vreodata.” (C III, cap. 7, p. 218)

26. “Franta fiind una dintre tarile Europei in care orice forma de viata politica era de mult timp complet distrusa, in care indivizii pierdusera cu totul rutina afacerilor, obisnuinta de a intelege faptele de zi cu zi, practica miscarilor populare si chiar notiunea de popor, este usor sa ne imaginam cum au putut sa se arunce toti francezii deodata intr-o revolutie teribila fara ca macar sa o vada, cei mai amenintati dintre ei mergand in primele randuri si insarcinandu-se sa deschida cat mai larg acest drum. Nu mai existau institutii libere, si in consecinta nici clase politice, nici corpuri politice functionale si nici partide organizate si conduse .” (C III, cap. 8, p. 220)
27. “De la inceputul revolutiei si pana in zilele noastre, vedem in mod repetat cum pasiunea pentru libertate se stinge, apoi renaste, apoi se stinge din nou, pentru a renaste inca odata; acest lucru va continua pentru multa vreme, pentru ca aceasta pasiune va ramane intotdeauna neexperimentata si prost organizata, usor de descurajat, de inspaimantat si de invins, superficiala si trecatoare.” (C III, cap. 8, p. 224)